КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

ЕРА 11 АПРЕЛЬ
№ 44 (4334).
Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхахьара Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

БІаь шерал тІех йолча хана исторически дегІаахар хьадоагІа марксистски теоре хьалхе а хьийхача новкъа. Истори дегІа ме ух керд-керда толамаш доахар марксизмо.

Вахара бакъдар марксизмагахьа да, цо кхы тІа а коталонаш йоахаргья, вай планета тІа коммунизм йизза котъялар гаргадоаладеш.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1968 шера 9 апреле хьайийккхий КПСС Центральни Комитета аргІанара Пленум.

Пленумо ладийгІар КПСС ЦК Генеральни секретара лов. Л. И. Брежнева «Дунен хадкъашта юкъерча гІулакхий актуальни пробалеми хьакъехьен дунен коммунистически болам кхотабар духьа КПСС-о лоаттабеча къовсамахь» яьча доклада.

Докладах лаьца хиннача преснашка хьамаьлаш дир: лов. В. В. Гришина — КПСС Московски горкома хьалхарча секретара, П. Е. Шелеста — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. П. Шитикова — КПСС Хабаровски крайкома хьалхарча секретара, Д. А. Кунаева — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. С. Толстикова — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, В. П. Мжаванадзе — Гурзе Компарте ЦК хьалхарча секретара.

КПСС ЦК Пленум дІахо болх беш я.

1968 шера 10 апреле КПСС Центральни Комитета Пленумо дІахо шай болх бир.

КПСС ЦК Генеральни секретара лов. Л. И. Брежнева «Дунен хадкъашта юкъерча гІулакхий актуальни проблемий хьакъехьен дунен коммунистически болам кхотабар духьа КПСС-о лоаттабеча къовсамахь» яьча докладах долча пренеех къамаьлаш дир: П. Н. Машерова — Белорусе Компарте ЦК хьалхарча секретара, Ш. Р. Рашидова — Узбекистана Компарте ЦК хьалхарча секретара, Л. С. Куличенкос — КПСС Волгоградски обкома хьалхарча секретара, А. С. Шереметова — Красноярски крав Норильски горно-металлургически комбината воккхагІволча кламаьлашта, А. А. Громыкос — СССР кхийча мехкашкарча гІулакхий министра, З. Н. Нуриева — КПСС Башкирски обкома хьалхарча секретара, К. Ф. Катушева — КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара, П. Н. Федосеева — КПСС ЦК-рча Марксизма-ленинизма института директора, Н. М. Мерошниченкос — КПСС Воронежски обкома хьалхарча секретара, Г. М. Маркова — СССР писателий Союза правлене секретара, И. Г. Кэбина — Эстоне Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. А. Гречкос — СССР оборона министра, С. П. Павлова — ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара, Е. А. Фурцевас — СССР культура министра, И. И. Бодюла — Молдаве Компарте ЦК хьалхарча секретара, М. В. Зимянина — «Правда» газета керттерча редактора.

КПСС ЦК Пленумо массане а цхьабарт а болаш тІайийкар дийцача дешах бола сопам.

Пленуме дош хаддаш къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара лов. Л. И. Брежнева.

КПСС ЦК Пленумо КПСС ЦК секретарашка хержар Капитонов И. В.

КПСС ЦК Пленумо КПСС ЦК кандидаташка чуваьлий бакъо йолчаш Баладжков И. В., Логинов Е. Ф., Соколов С. Л., Шереметов А. С., Шелоков Н. А.

Цу тІа шай болх чакхбаьккхар КПСС ЦК Пленумо.

ІИЛМАН КОММУНИЗМАНА ЛАРД ЕЛЛАР

К. Маркс ваьча дийнахьа денз 150 шу дизарга йола тезисаш

1968 шера 5 мае 150 шу дуз Карл Маркс — Іилман коммунизмана лард еллар, гениальни уйлехо, тІоагІагІа вола революционер, дунен пролетариата хьехархой баьччен ваьча дийнахьа денз.

Карл Маркса, шиӣ уйлеж тІа хьаьтачен тешаме соратник хиначен Фридрих Энгельсаца цхьана, коммунизм баьнаи лоаттабьча къовсама байракх исторе тухъ эттаре революционнегІа йола класс — пролетариат обществени вахара арене яьнача, адамлех исторе чухъ эргалокаш хулча хана аьлаьй. Марксеі Энгельсен деррига теоретически практически гІулакхаша новкъостал даьд из класс политически идейни дегІаахара.

Маркс сийлахь-воккха хилар севах латт аьча, из латт, исторически дегІаахара берригача лелайо деи порядкана юкъе оттадьча хаттаранета цо жоп аш дешна хилара. Адамлех общественни сахкетаме сийлахь-йоккха переворот шиӣ Маркса, исторически дегІаахара законаш нийса къадьоакхаш йола пролетариата Іилман мировоззрени кийчъяьй. Цо утоли йолчара Іилма а дахь дІаоттальй социализм, бакъдахь хьаькхад капитализм дІаллахьаен коммунизм котъяллаьен ярг ца хилар. Бохалой классо, эксплуататорски стройка каш доакхари социалистически обществo кхоллари ше хилара терра, шиӣ исторически мисси кхетаергйолаш из кийчъяьй Маркса, хьехьекхад революционни теори болалой шерра болахь дІахоттара наькъаш.

Пролетариат мукъаьккхар духьа лоаттабаь къовсам Маркса вахаран гІулакхийн керттера чулоацам хиниб, цу къовсама дІатийнна цо ше шиӣ дохаргдоаййча денал ца, берригача лоинзаца. «Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!» яха лозунг а кхайкадеш Марксеі Энгельсен юкъ дІайолаьй вІашгІохьбаькхача дунен халхъашта юкъерча коммунистически болама.

І. МАРКС — РЕВОЛЮЦИОННИ ПРОЛЕТАРИАТА СИЙЛАХЬ-ВОККХА ТЕОРЕТИКИ БАЬЧЧЕИ

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

ІИЛМАН КОММУНИЗМАНА ЛАРД ЕЛЛАР

(Чаккхе. Доладар 1-ча агlо тlе).

ний пролетарски революцин къамий-кортамукъалеи къовсамн аlаматlтохара идея. Марксизма ганза чу далла тlехьдаьккхина доккха дакъа хилар кердача тайпах йолча пролетарски партехьа хьакъехьа В. И. Ленина бlарчча нийса аlалиттlехьдаккхам хьалам кийчбарах. Кердача тайпах йола парти, цуьн образец а хилла дlаэттар Ленина хьаьн большевикий парти.

Марксан Энгельсан гlуллакх кхача а доагlаш шайга кхачар хилар Ленинах тlех хьалхьалера теоретик хилла хилла ца lеш, революционни къовсама сийлахь-доккха организатор хилла а волаш Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце бъччча, Советски пачхьалкхенна лард еллар хиллачу но эгара хьалха кийчъяьй социализм хьалъяра проблемаш, кулгалдаьд уж практически кхочашъяра.

Ленина, большевистски парте теоретически практически гlуллакхаша новкъостал даьд дунен халкъашта юкъерча болхлой класса революционни кхетам балара а из кхочевра а, кхин а мехкашка коммунистически партеш аlаматlйохкара.

Дунен халкъашта юкъера лоархlам болаш а хилла дlаэттай большевизм, цо, яздаьд Ленина, «хьанна боккъонца пролетарски коммунистически долча, маьршачу замалахьа кертlдаьннараш а дlайолвеккича революцина замалахь опыт а тергалъеш долча III-ча Интернационала идейни тактически лардаш» (Соч., т. 37, агl. 304).

Ленина инициативагlе 1919 шера аlашагlдаьллача III Коммунистически Интернационало кхотаьий хьалха лаьтта, эгара революционни гlа йола дерригача дунен болхлой класса мехаш, хlетталц новкъостал даьд коммунизмна идейш на ла шкъе дlайоаржа дара.

Революционни теори дегlайоаллара даьхьара ленински этап — из я XX-ча бlешерена марксизм, хlанзарча зорбанехьара марксизм. Ленина вахара хаьнаш чакхйоалаш ца ленински этап, из этап цакаддаш дlахо дьош я КПСС-ан кхоллама болча йоккхачу теоретически гlуллакхаша, из юкъехул хулуш коммунистически болама программни установкахьа.

Вай хена марксистско-ленински уьланна карагlдаьккха лоархlамерlара хlаьтор да хlанзарча замар махlац, дlахьалхаьакхалба кlухала керттера низаш дунен революционни процесса перспективаш белгалъяр; дунен халкъашта юкъарча коммунистически болама стратеги тактика, болхлой къаманий-кортамукъалени болама лоархlаметlара проблемаш, хlанзарча хьалашка тайп-тайпара мехкаш социализмага довлара наькъан формаш кийчъяр.

Советски Союзен кхьча социалистически мехкийн lалашъянте йоккхача практически опыта ларда тlе хьайиллай социалистически общества керттера закономерносташ дlахьалхаыкхьа кlуьлаш йола екаеш, дегlа а йоллаьй, белгалагlо а хьой социалистически общества экономически культурни гlирс хьалбера хьакъехьара, классови структурана юкъерча хуьцамаш классови башхалонаш дlайхара наькъайи лыкъехьара, социалистически пачхьалкхен демократе хьакъехьаре, социализм дерригlа йоллаш коммунизмага ялара дика-рийн хьалйн хьакъехьара марксистско-ленински положенеш.

Марксистий коллективни низаша дlахо революционни теоре кийчъяр — дунен халкъашта юкъерча коммунизма лоархlама интернациональни декхар.

II. СССР-е СОЦИАЛИЗМ КОТЪЯЛАР, ДУНЕН СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ СИСТЕМА ХЬАХИЛАР— МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХА ТРИУМФ

8. Марксизма-ленинизма байрах карте а йолаш котъелира адамие капитализмагара социализмага ялара зама дlайолайь Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци. Адамлен дикагlча хьакъалаша бlаьш шерашка сатийсачу социализмах, сатуэсилга хиначара Марксен Энгельсан lилма даьча социализмах Советски мехка миллионаш болча къахьегамхой вахара къовстам боллаш бола чулоацам хилнаб. Революци чакхйоаккхаш юкъе а кхихьай, дегlа а кхийлай из чакхъяккхара наькъехи формаш хьой йола, пролетарски парте стратеги тактикахи йола, пролетариата диктатурах йола марксизма-ленинизма лоархlаметlара идеяш. Октябро хьахьакхаб революцера пролетариатен цун партен кулгалдара роль хьакъехьара, пролетариато кулгал а деш йолча болхлой классен къегlна ахархойн цхьоагlон хьакъехьара lилман коммунизма ларда елларий вывода сийлахь-боккха мах а ца бохалургйоаш хилар а.

В. И. Ленина юхаметтйоттадаьд оппортунисташа телхадаь пачхьалкхенах Марксан Энгельсан дийрхlараш. Цо дегlа а боллабаьб, къовстам болашагlо а хилийтаб пачхьалкхенах бола, къьна пачхьалкхен машин йоха а яь, керда пачхьалкхен аппарат хьаяна ярг ца хиларах бола марксистски хьехам. Ший политически lаьдлах пролетариато пайда ийбу гаьнна дукхагlа долча халкъа тlера дlаяьхача классаш йерза ю дукхьале дlаяккхара, революце яьа котаелонаш ярхьарча молетагlех лорахьа, социализм хьалъелга аlаштlехьдаккхара. В. И. Ленина хьегучаьккхай пролетариата диктатура социальни ларда—къахьегама ахархошцара болхлой класса цхьоагlо, къакьеккхад пролетариата диктатура демократе, миллионаш болча къахьегамхошта йолча демократе лакхагlара тайпа хилар.

Октябрьски революце бекъ а даь хьахьеккхад адамие къайкане, капиталистически дуненгара кердача, социалистически дуьнга исторически ялалза ярг ца хилара хьакъехьара марксистски хьехам нийса болгlа. Капитализм дерриге а дуловша, доьл ду система хилар дlадаьлар. Дуне декъаделар, аlаший дукьалара капиталистически социалистически шин система а хулаш.

9. В. И. Ленина творчески дегlайоалаьй социалистически общество хьалъяра марксистски теоре. Цо хьагучальхад капитализмагара социализмага далара закона бовраьаш а керттера белгалонаш а.

Дерригадунен-исторически лоархlам болаш я Ленина аlаштlехьаьккха СССР-е социализм хьалъяра план. Цо белгалду мехка индустриализаци ялга, юрта бохаш социалистически эргабоаккхилга, культурни революце чакхйоаккхилга.

lаьдал карайцача болхлой классо эгара хьалхагlа да пена лоархlамегlа дола социально-экономически гlуллакх да экспроприаторашта экспроприаци елга, производства средстваш социалистически юкъарзаелга. Эзераш шерашка йолаш хилнен цулухьа даим, хувца а ца луш, йолаш хургья аьнна хеташ хиннен, производства средстваш къьст-къьстача наьха коной доалахьа хилара ларда тlара производственни отношенеш социалистическичарна хувц. Уж хуцаш деш дlайоал эксплуататорски классаш а сага сага эксплуатаци яр а, дlайоал производства анархи, кризисаш, хlаьта боахам кланагlе делабара дола материальни эшараш хьа а хул.

Керда общественни строй котъялара хоадам болаш лоархlаме да цуьн материально-техническа база хьаяр. СССР-е социализм хьалъеш, цхьана а тайпара доа ярахьара экономически новкъостал а доацаш, доацача исторически мехаlа чакхдаьккхар мехка индустриализаци елга.

Адамлен историегlа дукхьашха социализмо lалашдир ахархой дош къовстаделга. Марксизмо-ленинизмо хьальянхача болхлой классен ахархойн цхьоагlо чlоагlъяра наькъо, кагийча производителашта кооперировани яра наькъо ахархой хьашташ эррига общества озлангарча хьаштаща органически хьаьна тарду. Советски Союза опыто хьакьеккхад ахархой пайдча боахамашта кооперировани ярои пачхьалкхен боахамаш-совхозаш иккарои юрта бохаш социализма ларда тlа эргабаккхарал совгlа, юрта ахара дерригча новкъошка ожнгара дена хувцамаш далга чакхдаккха а торо хилийтагlа.

Социализма юкъагlа дlахо толашагlа хулаш гоалу социалистически производственни отношенеш, общественни доалахьеи роль а лоархlам а лакхлу, колхозно-кооперативни производство дегlаух, дlахо йодача хана цаl йола коммунистически доалахье хьахилийтара эша гlуллакхаш кийчду.

Социалистически общество хьаярах дlакъаста йиш йоаца дук дахьа да культурни революци. Культурни революца вуьйоал къахьегамхошта юкъе йоазув-дешар хар, тlаккха lилман хаьнеш а массанахьа цхьатарра дlаяржар, адамлено lояр культурни тlехьале критически кареерзаяр, формага диллачи хьинй а йолаш, чулоацамга дилача социалистически а йолаш лакхагlа йола культура хьаяр; наьха духовни юдь-сибат эргадаккхар, дукхача къахьегамхой сакхетаме социалистически идеологи чlоагlъяр, социализма гlуллакха мутlахьа дола керда интеллигенци хьаяр.

Советски Союза а кхьча мехкий а опыто бакъдаьд тlера дlаьхача эксплуататорски классех юкейнсача юкнашцарча, дунен халкъашта юкъерча империализмацарча ларача классови къовсаме социализм котъоялаш хиларах йола марксистско-ленински положени гетгара нийса хилар. Фашистски агрессена дукъаларча советски халкъа Сийлахь-боккхача Дейзна тlемах империализма керттерча отрядашцара социализма эгара йоккхагlа йола тlема столкновени хилар. Советски Союз котъяларах хьагучадьлар социалистически строй бохалургйоацаш а толашагlа а хилар, советски нах фронте а тыле а шийх тара кхи воаца туронал долаш хилар.

10. Советски халкъ, социализм къаш а тъ, кердача юкъара — коммунизм хьалъяра юкъагlа чулелнад. Коммунистически фаза, белгалдаьхад Маркса, тlаккхоач социалистически общество дукхача хена дегlайхачул тlехьагlа, цуьна чухьа коммунизмена эша экономически, социальни, культурни тороеш хьахинна даьлча.

Уж хьалхе а белгалдаьраш хlанзарча хенарча хьалашна дегlа а кхуьлуш, хьадда белгиа а деш, XXII съезде тlейиххна ший Программа тlа КПСС къоастаьйна коммунизм хьалъяра керттера декхараш: коммунизма материально-техническа база хьаяр, коммунистически общественни отношенеш аlаштlехьъяхар, керда саг кхетанца кхевар. Дlахо уж деккхараш

нийса хилар бакъдаь хьа а тlехкал, дегlа а кхийлийн парте XXIII съезда, парте ЦК октябрьски (1964 ш.) а шуй тlехьатlарча а Пленумий решенешка. Советски Союза Коммунистически парте, Марксан Энгельсан малхьехара, социализма вуьйоалех коммунизм хьалъяра гlуллакха эгара толашагlча тайпара пайда ийбелга lалашду.

Хlанр Коммунистически парте а советски халкъа а керттера низаш тlадерзадаьд коммунизма материально-техническа база хьаяра. lилман техникен дегlаккхувлара, производствана механизаци автоматизаци яра, цуьн экономически эффективность лакхъяра ларда тlа дlахо а чlоагlо производительни ницкъ дегlаккхувлалга, мехка экономика дегlайхара лакха темпаш хулийтагlа белгалду парте.

Парте бахь а даь дlахьеккхад юртбоахама производство технически хьакъехьа индустриальни производство боарамга кхочеш лакхъялза ярг ца хилара лакхъе йиш хилари, хlаьта цу ларда гlа городерчеи юртарчеи вахара хьалашта юкъера, индустриальни юртбоахамен къахьегама юкъера лоархlам боллаш йола эгало дlаяккхалза ярг ца хилар а дlаяккха йиш хилар а.

Халкъа образовани шерра дегlаккхувлара, къахьегамхой культурно-технически боарам лакхбара. lилман-технически прогрессана карагlдийнарш юкъеккхаьхьара ларда тlа Советски мехка дlайоалаш йоагlа физически хьалкъаларчеи къахьегама юкъара лоархlам боллаш йола эргалонаш.

Коммунизм хьалъяра программах доалла лоархlамегlа дола дакъе да къахьегамхой вахара материальни а культурни а боарам дlахо лакхбара план. Хьанеш айтт сага личность, из дунен тlа эгара боккхагlча маьхера хlама, массе а оагlорадегlайхара эгара дикагlа дола хьалаш. Дерриге а сага, сага долча дикаяна — ишта а парте лозунг.

Мехка чакхйоаккхаш латтача экономически реформа шерьо централизовани доалдари моттигашкара инициативен нийса а пайданагlча тайпара а цхьана тарлуш хилийтара, кулгадара экономически методаш чlоагlъяра наькъана социализма законех lилман ларда тlа пайда ийбара йола тороеш. Цо тlо ду социализма производственни отношенеш дегlаккхувлараи толашагlча тайпара тоеяр, «хlаранегара—цуьнчуьнга хьежжа, хlаранена — къахьегамга хьежжа» яха социалистически принцип йизагlа кхочашъяра. Парте чакхйоеш общественни наьха къастта шоайн хьаштаж, къахьегара йола моральни материальни стимулаш нийса цхьана тарлуш хилийтара наькъана къахьегама сакъарле лакхъяра хьакъехьа йола марксистско-ленински идея.

Кlоргеча социально-экономически хувцамий ларда тlа социализмо хьаю кердача тайпара йола общество — социалистически общественни доалахьено, шоай керттера хьашташ цаlаш хилара аlашагlтеха къахьегамхой мара юкъе боаца общество. Дlадоехаш латт социальни нийсхо ца хиларах юхедисараш, чlоагlлуш латт боккъала а дола халкъий къамийи, маlача наьхен кхалнаьхен цхьатарра боккъонаш хилар. Цу дерригено а хулийт халкъ социально-политически а идейни а хьакъехьа цаl хилар. Болхлой класс, колхозни ахархой, интеллигенци дуькха а дукхагlа шойла аlаший гарга къаьчай экономически, социально-политически, культурни доакъошка. Цунна цхьана социалистически общество дlахтанза, йолаш а болхлой класса керттера роль, из советски общества эгара хьалха латта а аlаштlехьбьнна а низ махиллара.

Коммунизм хьалъеш латташ сихлу СССР халкъий экономически а культурни а вахара эррига оагlонаш дегlайхара боарам цхьатарра хилийтар, социалистически къамаш аlаший гарга а ух, цхьана дlахий а ул, халкъана дегlаух цар культурах, духовни юдь-сибатах йоазахь юкъера белгалонаш. Цуьна къьена тlа-тlа дизагlа дегlаухаш дlадарж хlара халкъа а къама а вахара низаши хlама дудуш хилари, цар экономика дегlаух, цар культура дикагlа тоалу. Пролетарски интернационализма идеяшца кхедаьча СССР дерригача халкъашеи къамашеи керда общество хьалъеча, шоай юкъара Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз лораеча масса а оагlора цхьана гlуллакхаш леладареи вежарашха аlаший новкъосталаш хареи хьожхамаш гойт. Тlа-тlа новагlа чlоагlлуш латт СССР халкъий новкъа доттагlал.

Социализм хьалъеш латтача хана кхочаш а хулаш чакхьюл социалистически пачхьалкхеналеи демократеи хьакъехьа йола, социалистически общество халкъа lаьдал дегlайхара хьакъехьа йолий Марксен Ленинен идеяш.

Привилегировани болча кlезигагlчараш гlуллакх деш йолча буржуазни демократел эргагlа а йолаш, социализма lалашъю къахьегамхошта, дерригача халкъа йола боккъалара демократи. Социалистически стройи производства средстваш общественни доалахьа хилара ларда тlа боккъала а дола тешамай хулийт граждански демократически боккъонаш чакхъяха, общественни вахара дерригача доакъошка цар творческа инициативана шерра паргlато хьаелл. СССР-е практически чакхъяьхай къахьегама, образованена, салаlара, къабелча материальни lалашбера йола къахьегамхой боккъонаш, деши, ненайоазон, собранеи, общественни бийха паргlатонаш. Цунна цхьана Советски Союза къахьегамхошна енйленца кхочашду шоай декхараш. Даьхенна хьалхашкара шоай декхар. Общества, пачхьалкхен гlуллакхашта доалле юкъеуяз эгара дукхагlа бола къахьегамхой. Социализм йизза, юххера а котъялара пролетариата диктатура пачхьалкхенах болхлой класса кулгалдара роль а йолаш йола дерригача халкъа политически организаци хул. Халкъа юкъарапачхьалкхе — коммунистически самоуправленега боагlа новкъа социалистически пачхьалкхен дlахо дегlалар да.

Коммунизм хьалъяра хlанзарча юкъагlа лакхлу Коммунистически парте роль, из советски общества лостам телен кулгалдуш низ махиллара. Марксистско-ленински теорена кийчъенна а йолаш, КПСС бlуьенна коммунизм хьалъяра новкъа кхуьл советски халкъ, хамаьхала а юкъашкхочашъю дерригача советски халкъа организатор а политически баьчча а хилара шоай роль.

1967 шера советски халкъо, дерригача дунен халкъаша белгалдаьккхар Октябрьски социалистически революце 50-гlа шу хилар. Адамие истореи хьалхагlарча юкъагlара боккъала а долча историегlа чудела гlоне дlадаха юкъашцара из бlаь шу да из, коммунистически замак юкъашцара из бlаь шу да из.

III. МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМИ ХlАНЗАРА ДУНЕН РЕВОЛЮЦИОННИ ПРОЦЕССИ

11. Марксизма-ленинизма аlаргта бойях хlанзарча дунен революционни процесса чулоацама закона боарамаш. Цу революционни процесса керттера низаш да:

— социализми коммунизми хьалъеш доахка халкъаш;

— монополеи lаьдала дукхьаларча халкъа къовсама керте латта капиталистически мехкий болхлой класс;

— lазап озача халкъий дегlадоагlача мехкий халкъий къаман кортамукъален болам.

Маркса образно историе локомотиваш къаьй аlа хьакха революцеш хинна а хиннай юсаш а я классови-антогонистически общество дегlайра объективни закон долаш. Шено йолам дац исторически къаман хьалаца, классови низаш дlайийсалареи соотношенеи специфика хьахулийта ший башхалонаш йолаш хlара революци хилар. Цхьабакъа, моллагlча халкъа социализмага бода накъ бола капиталистически строй, бlарча хьайнача эксплуататорски отношенеш революционно йохаяра гlолла.

Революца — дерригача къахьегамхой гlуллакх а да социалистически революце керттера низ болча болхлой класса керттера роль лелаеш халкъо чакх а йоах. Болхлой класса кулгалдара ядро а нах аlамагlтохара. Лоlам цаl хилареи деш дола гlуллакхаш аlаши кхоталена дареи lалашдара сийлахь-доккха декхар кхочашдеш йола Коммунистически парти.

Революционни къовсаме кхочашлаьза дергlонна закон да аьнна Ленина кхайкадаьд дерригача мехкий болхлой класса къаман-кортамукъалени болам хьалдоацам хилар. Хlанзара

дунен революционни процесс дегlаух [illegible] дунен [illegible] lаш цаl [illegible], аlамагlтохар [illegible] хlа.

Эксплуататорий [illegible] къовсам пролетариат [illegible] керттера [illegible] да политически социальни [illegible] аьрдара объективни процесс [illegible] субъективни факторий хьалхаро а [illegible] йола [illegible] оагуаса [illegible]. Опыто хьахьокхача бесса, революце объективни субъективни предпосылкаш хилара лоархlам ца бен авангард гlуллакх чакхдаьна гlертаро халкъий кортамукъалени болама чlоагlа замам бе тарлу.

Классовни къовсам хlанз бlаргйоа цуьн чулоацама хитта кlоаргга бахьа Марксан Ленинен социализм бахьан лоаттабу къовсам демократи бахьан лоаттабеча къовсамца дlаха бувзабенна хила безд хьаар. Хlанзарча хана демократически социалистически декхарий [illegible] дунеденна хьерр кхо а дикагlа да. Машар, демократи, къаман кортамукъал, социализм бахьан лоаттабу къовсам — уж бlарчча процесса хена йиш йоаца доакъош да. Демократически де ларlарлаш кхачарга дукхаьна нах, леладеча гlуллакхаш революционни эргадоахаш хувцара болама сфера шерьо, торо лу бахьа дукха нах аlамагlтоха, реакцен тlемен низашта тlалатара духьа низ бола политически низ аlайоалйбола. Бlарча тlеха дунен халкъашта юкъера империалистийта дукьалара фронт аlамагlйолла новдпосылкаш хьахул.

12. СССР-е коммунизм хьалъяр, социалистически содружества мехкаша социализм чlоагlъяр — дунен тlерча революционни процесса лоархlаметlара накъа. Коммунистически общества башха дика гlирсло хьалйоагlаш, советски халкъо ший къийла декхараш кlоагlчадел lеш, цо кхуда цхьана кхочашду ший интернациональни декхар, революционни кортамукъалени болама низаш адсалдоахаш бахь чlогlъеш.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце дунен масштабе хьайийлар капитализмагара социализмага далара зама. Октябра идеяш СССР социализма толамий воздействена империализма удари низаш дунен шоллагlа тlом болаш хlалакдара бахьенца социализма дерригача дунен тlара низаш дегlа а даьхар чlоагl а делар, маьлелар дунен тlарча капитализма низаш.

Европан Азен цхьадолча мехкашка социалистически революцеш котъялар. Цу мехкий халкъаш социализма новкъа даьлар. Дунен тlара социалистически система хьахилар — дунен халкъашта юкъерча пролетариата боча бер, цуьна карагlдаьнна керттердар, цо курье ери дегоидалои. Социализма дунен тlарча система ше йолча бlаь шера дикагlча дахьаьл кlезигагlча хана адамалеш лелаеча гlуллакхий массадолча доакъошка бакъдар дlайоалаш латтача капиталистически системал ше дукхаь а тlех хилар. Из дегlа це йоагlа, чlоагl мел ду марксизма-ленинизма дуне дегlадар, еш йола воздействи дегlаух, общество социалистически хьасане эрае, коммунизм бахьан къовсам лоаттабеча ицийи лаьтуш болаш хоадам боллаш кувзлу хьалаш дунен халкъашта юкъера гlуллакхаш.

Социализма наькъ тlа даьча мехкаш гарга гlертадар. дунен тlарча социалистически системе чlоагlъяр — коммунистически болхлойн партей интернациональни декхар. Маркса болхлошка васет даьд, цар lаьдал бе деллача «производства общественни формаш къаманаш интернациональни гармонически координаци а аьна» (Соч. т. 17. агl 553).

Социалистически мехкаш дешарашта цхьана къаьхьеташ тейора гlо ду материальни ресурсех дикагlа пайда эца а кlаьна хьаду низаш дегlаккхуйла а. Экономически дегlадахара темпашка доалача капиталистически дунех дехие хьалха вовлам, социалистически системина карагlдаьннад дунен тlарча промышленни производствера ший дакъа хаддаза согlа доал, хоалуш мелдаьд капитализм низаш, дегlаух мехкаш довхара, империалистически система лард йохаьй. Исторически практика бакъъяьй, социалистически республикашта гонахьа аlамагlлает дерригача мехкий хьалха латтача болхлой социалистически болаш къаман кортамукъален болаши, яха Ленина положени. Социальни прогресса наькъ тlа йола къона пачхьалкхенаш тешаме лораеш да социалистически мехкаш. Цаьна цар ду шерра экономически, lилма-технически новкъостал, хlаьта шиттъ гlо ду шоай къаман кадраш кийчъяра. Социалистически мехкаштеи къонача прогрессивни пачхьалкхенаштеи юкъерча гlуллакхаша лоархlам боллаш кlезигъю империализма экономически политически доал даро сфера, хlаьта социализма идеяш тlа-тlа дукхагlа яржаш латт Африке, Азе, Латински Америке.

Социальни прогресса кlезикаштара фактор я империалистий реакционни, агрессивни гlуллакхашта дуьхьала, халкъий дахара хьаштам лорадара эраьть йола социалистически мехкий машарера араьхьара политика.

13. Хlанзарча замалахь лоархlо вартавоацаш дегlайена капиталистически мехкашкара болхлой болам. Боевой практически лоархlам хилча дlаэттад адамие юхаметтйоттаяр — болхлой класса бе да, из класс буржуазена духьала юьл боадонна мала бувлаш сонна, яхй Маркса дешаш.

Хlанзарча капитализмах йоаххаш а цуьн юкъара аргаш дlахо а кlоаргъялара дуга чоалхаен аlаший дукхьала латтен процесаш. Монополистически буржуазия экономика пачхьалкхен регулировани ца йича, экономически социальни доакъошка маневрировани ца йича йиш.

Болхлой класса къовсама принципиальни лоархlам болаш я Ленина гучаьякха монополистически капитализм йоллаш йоалаш монополейи пачхьалкхени низ цхьан механизме аlамагlтохача буржуази пачхьалкхен-монополистически капитализмаг ялара объективни тенденци. Пачхьалкхен-монополистически капитализм гlуллакхаш деш а монополеи кlаьхий яра, къахьегамхой боахара, болхлой болами къаман-кортамукъален къовсами тоlабара, агрессивни тlемаш дьллара тlехьа, цо эрагlа ю капитализма эррига аlашлухьаленеш. Хlанз США, Англе, кхечо цхьадолча капиталистически мехкий экономика цlенхашта халача хьай тlа я, из хьагойташ дола цаl йа валютно-финансови системера яра кризис.

Къахьегама интенсификаци яра чоттабаьча болхлой физически низаши нерви системеи дукхагlа гlертара чотах прибавочни стоимосте боарам макоьта айбе гlерт монополистически буржуази. Маркса йизгадоча тайпара, болхлоша даьлени ю духьале яра вагlонтахьара. «Гlуллакх доагl, аlаши къувсача низий соотношенеш дешега» (Соч т. 16 агl. 151).

Социализми дунен система йолча хlанзарча хьалашка, пролетариата революционни выступленеех буржуази кхералга ассамадынача хана, хlаьта классови къовсаме масштабаш кlоагбалари дегlаяннача хена, болхлой класса карагlйола предприниматела йоаз[illegible] йола гlуллакхаш дийта.

Дунен тlарча социализма толамаша, капитализма кризис кlоаргьяйнб, капитала мехкашка демократически болам дегlабаро, коммунистий аьлани чlоагlъялара болхлой класса пайданегlа долаш хийцад классови къовсама хьалаш:

— хlанзарча хана капиталистически мехкий пролетариата къовсам органически бувзабенна ба социализма дунен системаца карагlъяннача уьнца;

— пачхьалкхен-монополистически капитала хьалашка, экономически отношенеш дlакъе а пролетариата юкъарча дошцаш моветагlа хинна къьст-къьста предпринимателашца объединенеши, хlаьта нитта буржуази пачхьалкхе не а дlаоттача хена, къахьегамхой экономически къовсам цу пачхьалкхенна духьала бовл;

— болхлой классо коммунистически мехкашка къаьча демократически боккъонех монополеи доала духьала къовсам лоаттабара пайда эцара торонаш аьсамбьаннай;

— монополеи lаьдала духьала, империалистически пачхьалкхеней агрессивни реакционни наькъа духьала, демократий социальни прогресса бахьан болхлошеи дерригача къахьегамхошеи лоаттабеча юкъара демократически къовсамо империалистически буржуазе политика мелаьо, империализма духьалара шерра фронт аlамагlтохаэтен социалистически революци котъялара эттача а довлах:

— капитализмагара социализмага далара объективни предпосылкаш дукхагlа хиннай, социалистически революце средстваш, формаш, lаьдал хьадаккхара методаш арсенал аlашкагlа хиннай;

—коммунистически партей байракашта кlал утт болхлой тlа-тlа керд-керда отрядаш, чlоагlлуш латт коммунистий — болхлой класса боккъонца хьалха латтарий авторитет.

Цу дерригено а хьагойт капиталистически мехкашка классови къовсамаш леладара керда цуьл дlаболабалар, гучадовх классови къовсам боши а латт, капитализмах эволюционно социализм хулаш а латт яха социал-реформистски концепцен харцхилар.

Дунен халкъашта юкъерча болхлой класса толамаш даздара лоархlаметlара тешал да цун мутlарий цхьоагlон кхетадалари. Болхлой класс кхоттенна хилар доазадар империалистически реакцена шера пайдане дам. Болхлой болама цхьоагlо йохаяга дьзтуда хьовт долаш бе доаллеча классий политически идеологически гlуллакх дераш, социал-демократеи профсоюзий аьттельара лидераш.

Дунен халкъашта юкъерч болхлой класса боламо бизза толам баккхара хилала даргlоаш хьал да цуьн эррига отрядаш айхх цхьоагlо болаш хилар, пролетарски интернационализм лоргагlа дlаихьар. «Болхлой класса интернациональни союзе мара, — хьаьт Маркса,—могаргдац из бизза котъяккха». (Соч. т. 16. агl. 336).

14. Дунен халкъашта юкъерча пролетариата революционни котъялонаш ахарах, марксизма-ленинизма идеяш вахаре кхочашъярах хьаэттай колониальни дукьа аlалхара халкъаш лера зама. Империализма колониальни система кризис хьаэттар. Маркса—Энгельса—Ленина социалистически революце къаман-кортамукъален къовсамна союз хилара идеяш

кхочашъе Сийлахь-боккха Октябрь котбаьнначул тlехьа. СССР-е къамий дохь марксизма-ленинизма ларда [illegible] боккхаш [illegible] къовстадаро колониальни шоай лоlам доацача мехкий халкъашта цар доаттабеча кортамукъалена къаьхьа [illegible] стимул елар. Сийлахь-боккхача Даьхенан тlема тlа СССР котъялара, социализма дунен система аlамагlтохара цу къовсамна дика хьал оттадар, къаман-кортамукъален революцеш тlагlертарах империализма колониальни система ехар. Дунен халкъий пролетариата керда оттарна — кортамукъа яьнача пачхьалкхенаш къона болхлой класс хьаьр дунен арена тlа. Къаман-кортамукъален революционни партера [illegible] йохаяь а империализмий неоколониализмца духьала.

Къаман-кортамукъален болама партера моттагlо хила а хиний я а я империализм, эгара хьалхарча аргlаж США [illegible]. [illegible] капиталистически боахама системе цхьатара бокъо йоацача хьалтlа доаттае, халкъий революционни болам соцабе а бохабе а гlерт империализм. США Вьетнаме зуламера тlом бу. Вьетнамски халкъо американски агрессена духьала лоаттабу къовсам — кортамукъа [illegible] лоlамах хилара бахьан къовсам лоаттабеча халкъа турпалале, чlоагlала, денала башха дика масал да. Советски Союзо кхача социалистически мехкаша вьетнамски халкъа цун нийсача къовсамо масса оагlорахьара новкъостал ду.

Империализма агрессивни политика иштта хьагойташ да lарбий мехкашта духьаларча израильски агрессена инспирировани елгаи хьалловцилгаи, американски континента, Къилбахьеи, Малхбоалехьа Азе, Африка мехкий чурча гlуллакхашта кортамукъален болам тоlабара духьа США тlемена юкъе гlертилга.

Марксизма-ленинизма тешаме мутlахьа бола коммунистически болхлойи партеш массаза а дерригlа къовсам лоаттабеш я lазап озача халкъашта шоай лоlам балара, колониализм йизза дlаяккхара тlехьа. «Кхыдолча халкъаш lазапа кlал лоаттаду халкъ кортамукъа хила йиш яц» — яха марксистски лозунг коммунистически болама програмни [illegible] дlадехар хинна дlаэттад.

Советски Союзо кхыдола социалистически мехкаши, хlанзара дерригa прогрессивни низаш гlерт йизза, хоадам баь колониализми неоколониализми дlаяккхийта, къаман къона пачхьалкхенаш [illegible] империализмана духьала политически экономически бизза шоай лоlаме хилара тlехьа цар лоаттабеча къовсама, империалистий къаман къонача пачхьалкхений чурча гlуллакхашта юкъе гlертара духьала да.

Дегlаухача мехкашта хьалхашца [illegible] дегlадаккхара капиталистически селаш а дlаяйна, социальни прогресса наькъ тlа дахара тороеш. Кортамукъаленнача дукхача мехкашка духьагlа йола хало утт кlоаргга социально-экономически хувцамаш дара декхараш кхочашдеча. Къаман-кортамукъален болама боккъонца хилаиза аргlдоала итог я Азе, Африка, Латински Америка дукхача мехкий халкъаш социализмага накъа гlертилга чlоагlа хулаш доагlилга. Къаман пачхьалкхеней къовсача революционно-демократически партей дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламцара бувзамаш дегlаух, хlаьта социализма позицеш тlа уватача цу партей йола цхьаерраш дукха а къахьегамхой шоашта тlехьа боккха авторитет бола низ да.

15. Хlанзара коммунистически партеш — къахьегамхой кортамукъален болама парте латта болхлой класса денал дола авангард. Тlехьарча итт шерашка революционни процесс боккъонца дlаяржай дерригача дунен тlа. Кхочаш хулаш латт империализмана духьала лоаттабеча къовсаме эгара тайп-тайпара дола низаши боламаши цхьана аlамагlкхетаргда аьнна Ленина хьакъхьаьца хьалхагlе а хьеьнна хинар. Дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама сийлахь-йоккха исторически масса кхочашъю, империализмана духьала эррига отрядаш аlаши кхотаеш, аlамагlа а теха цхьана де лелачуйгахьа уж лостеш. Дунен халкъашта юкъера коммунистически болам ба дерригача дунен революционни болама политически аlамагlкхийтта кулгалдеш йола ядро, эгара влиятельни бола политически низ, общественни прогресса лоархlаметlара фактор. Коммунистически партеша бакъдир lилман коммунизма сийлахь-йоккхача идеяшта пропаганда ярал согlа уж практике чакхъяха а могаш шоаш хилар.

Ше бокъхилара вахара низа хьахьокха марксистско-ленински хьехам дегlа а ух, дикалех бувзаш а чlоагlлуш а бе ший идеологически моетагlашца доадам боллаш лоаттабеча къовсаме. Буржуазена магаш марксизма-ленинизма духьала къьанкха а бlарча йола цолкаца яха. Ревизе идейни къовсамо керттера гера да антикоммунизм, социалистически стройих коммунистически партей политиках де мерхlачохи доацар дуцар. Цхьабакъа цхьакха хlамана социалургдац марксизма-ленинизма идеяш иза юкъе дlайоаржаелга, цхьана хlаманиз могаргдац революционни теоре хlана эргадеккхаш тоадара низ мелбе.

Империалистически реакце аlашагlкхийтача низашта могаргдац дунен халкъашта юкъера коммунистически болама, цун толамашта духьала довла.

Социалистически дунен тlа марксистско-ленински партеш я кулгалдий хlостам телхаш бола низ. Цар lоальй социализм хьалъяра, из хьалъяра юкъара закономерносташ шоай мехкашарча къьастача хьалашка практически юкъеккхьара аlамашт бет.

Дегlадьхача капиталистически мехкашка болхлой класса керте латтача коммунисташа капиталистически монополеи lаьделаи бокъо йоаллар лелдарои духьала, къахьегамхошта эксплуатаци яр сихдара духьала, пачхьалкхен-монополистически капитализма эррига системана духьала халкъаша лоаттабеча къовсама лостам тел.

Колониальни къамий къовсача пачхьалкхенашкен коммунисташа къовсам лоаттабу къаман кортамукъалена, империалисташта духьала, феодалашта духьала демократически революцеш йизза чакхъяккхара, капиталистически боацача новкъа уж мехкаш дегlадахара тlехьа.

Капиталистически боаца дегlаухара новкъа дахача мехкашарча коммунисташа хьаяре цхьана къахьет дукхача къахьегамхой хьаштаж гарга долча демократически партешцаи къаман буржуазе прогрессивни дакъацеи. Доазол араьхьарча капитала кара дахача мехкашка коммунисташ керте латтача болхлой класса, кхыча демократически низашца цхьана къовсам лоаттабу империалистий лоlамах ца хилара духьа, къаман шоай хlаьштаж доккхача доалдеча группировкашта духьала.

Болхлой класса цуьн коммунистически авангарда интернациональни цхьа уйла хилар дунен революционни процесс дегlайра хилвала дардоала хьалк лоархlаметlара фактор а. Цох лаьцца кlаьд це луш дийцад Марксаи, Энгельсаи, Ленини. Дунен тlарча коммунистически болама тlера ца боалаш кхочашду уж васеташ. Коммунистий дунен халкъашта юкъера цхьоагlо йохаяр дунен тlарча болхлой класса хьалхашка эгара доккхагlа дола зулам да. «Аьрдехьарча» дешаша къайла йовхача великодержави шовинизмех кулгал а луцаш, Мао-Цзэ-дуна группа интернационализма принципаш телхаю, марксистско-ленински партешта духьала юва, дунен тlарча коммунистически болама аlашагlбаккхара гlуллакхаш леладу, марксисташа-ленинцаша доадам боллаш тlаэшаш даь lилман коммунизма иштта марксисташта духьалара «Мао-Цзэ-дуна идеяш» йоалве ленински кулгалхой гlертилга.

Коммунистически болхлойи партей низ бола марксизма-ленинизманеи пролетарски интернационализманеи уж тешаме хиларах. Революционни теоре цlенал лорайр, марксизмана духьаларча уйлашца къовсам лоаттабар — коммунистически партей лоархlаметlара идеологически декхар.

Дерригача дунен коммунистий аlашагlтох марксизма-ленинизма сийлахь-бокхача хьехамо цуьн идеяш котъяхар духьа цхьана лоаттабеча къовсамо. Коммунистически болхлойи партеша шоай гlуллакхаш леладу империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча къовсаме юкъарча декхарех шоай совещанеша цхьана яьча выводеха боача наьхаки кулгал а луцаш.

Дукха ха йоацаш Будапеште хиннача 66 коммунистически болхлойи партей Консультативни аlашагlкхетаре оттаир коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъера керда совещани 1968 шера ноябре—декабре гулъяза ярlоацага. Совещане де дергlар — коммунистически болама цхьоагlо чlоагlъяр, империализмана духьала, халкъаш къаман а социальни а кортамукъа хилараи дерригача дунен тlа машар хилийтараи тlехьа лоаттабеча къовсаме социализми демократеи дерриге низаш аlаши кхотадар.

Пролетарски интернационализмана мутlахьа хилар — марксистско-ленински коммунистически болама закон.

* * *

Марксизм-ленинизм дунен тlарча общественни уйлана карагlдаьнна эгара гlеххар ше дилара хьежжа, критически, революционни, кlоаргга творчески хьасар шийх доаллаш я. Из ца догиа, а цхьа метте латта положенеш аlашагlтохар, из я гlуллакх дlахьоча кулгалдуьцар. Революционни теори да каддаш йlаьлий яр, къаенна положенеш дlайховсар, хувцалуча бакъволчунна йоагlаш йола керда ярш хьалха ихар, из марксизмах доалла лоархlамегlа дар да.

Дегlадара елеи Маркса, Энгельса, Ленина дерригача хьехамаш йоаллаш я. Из хьехам—боккъонца йола lилман теоре дийнен дегlадоагlаши дола бакъдар тахкара йола тешамера метода.

Бlаь шерал тlех йолча хана исторически дегlадахар хьадоагlа марксистски теоре хьалхе а хьийхача новкъа. Историе дегlа ме уж марксизмо доахар тlа-тlа керд-керда толамаш.

Вахара бакъдар марксизмагахьа да. Цо ахш тlа а котаьнаш йоахаргъя, вай планета тlа коммунизм йизза котъялар гаргадоаладеш.

КПСС ЦК-ра МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА ИНСТИТУТ.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

ПРОМЫШЛЕННОСТО 1968 ШЕРА I КВАРТАЛА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГИХ ВОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНИ ХОАМ

Нохч-Гіалгіай АССР промышленноста болхлоша, пхе шера план 1970 шера 7 ноябрь хьатІакхачалехьа кхоачашъяр духьа шерра социалистически яхь а Іоаржаь, керда толамаш даьхад промышленни производство хогІайовлаьра дахьъе.

Республика бІарча хьалйиача продукцена реализаци яра боарама хьалхарча квартала план 101,5 процент кхоачашъяьй. 1967 шера хьалхарча кварталаца цийсбича реализаци яьча продукце боарам 12,8 процент лакхбеннаб.

1968 шера пхьоалагІа апрель хьатІакхачалехьа планированеи экономически стимулированеи кердача системна тІа яьккхай республика 34 промышленни предприяти.

Продукцена реализаци яра беррагача боарама юкъе цу предприятешка кхоалагІа дакъа кхоач.

Планированеи кердача системна тІа яьхача предприятешна продукцена реализаци яра боарама хьалхарча квартала план 103,8 процент кхоачашъяьй, продукцена реализаци яра боарам 1967 шера хьалхарча кварталаца цийсбича 17,3 процент лакхбеннаб, вешта аьча республика промышленность бІарча хьалйиача белчул дикка лакхагІа ба.

1968 шера хьалхарча квартале продукцена реализаци яра боарама план объединенеша, министерствашъ, управленеша, цхьацца-цхьацца предприятеша миште кхоачашъяьй хьахьокх укх даьшеша:

	I-ча квартала план кхоачашъяьр процентах	1968 шера I-ча квартал продукцена реализаци 1967 шера I-ча кварталаца цийсбича
«Грознефть» объединени	103	110
«Грознефтехимзаводы» объединени	100,2	110
«Красный молот» завод	103	106
«Электроприбор» завод	105	139
«Пищемаш» завод	95	91
«Электроинструмент» завод	100,4	179
Медико-инструментальни завод	[illegible]	175
«Трансмаш» завод	[illegible]	126
Грозненски ремонтно-механически завод	[illegible]	135
Электромеханически завод	[illegible]	131
«ГАРО» завод	103	104
«Грозэнерго» районни Энергоуправлени	[illegible]	106
«Терек» яха мебельни хьу чакхйоаккха фабрик	[illegible]	133
Ацетонови завод	[illegible]	113
ГІишлой материалий промышленноста управлени	[illegible]	156
ХІамаш тегача производствой объединени	[illegible]	114
Кога гІирсий фабрика	101	109
Консервни промышленноста трест	[illegible]	115
«Грозвино» объединени	[illegible]	100,6
Нохч-Гіалгіай хулхкомбинат	[illegible]	[illegible]
Ялачан промышленноста министерство	[illegible]	[illegible]
Бакъача наха цІагІа эша гІулакхаш деш министерство	104,2	103
Моттигерча промышленноста министерство	104	131
Йоагача хІамай промышленноста управлени	119	4-за

Республика бІарча хьалйиача план кхоачашъяьла а, пхьоалагІча квартала даланех доархІаьнан «Пищемаш» завод, Медико-инструментальни завод, ХІамаш тегача производствой объединени, Консервни промышленноста трест, дукха кхыйола предприятеш.

Дуккхача промышленни предприятешка хьалхагІа а ю мара бина, [illegible] производствени мощностеш, машинаши оборудованеи сайца латтаи моттигаш нийсйоацаш, цІенига юкъекхуьш Іилмаи ларда тІа оІаштІехьбаькхаш къахьегаш.

Промышленни продукце керттера тайпаш хьа мел даьд хьахьокх укх даьшеша:

	1968 шера I-ча квартале хьаьнай продукци	1968 шера I-ча квартал 1967 шера I-ча кварталаца процентех лоарІаш цийсбича
Мехкадьтта — эзараш тоннаш	3747	120
Газ — млн. куб. метраш	690	125
Электроэнерги млн. квт. сахьат	804	108
Мехкадьтта аппаратура — тоннаш	3461	85
Насосаш — дІьацца доархІаш	262	106
Цементировочни агрегаташ »	119	106
Хица тІоакхаш лохьду насосни агрегаташ »	20	111
Шушаш юла машинаш »	34	106
Тракторни прицепаш »	1738	110
Болат — эзараш тоннаш	7,7	95
Етта кирпичаш (колхозашка ер йоацаш) миллион	40,4	108
Шен тІа юлла кирхиш (колхозашка ер йоацаш) — дІахьовлаш йолча моттига эзараш квадратни метраш	39	134
Кир — эзараш тоннаш	6	86
БІаьшагІйоахка аьшкабетонни конструкцеши доакъош — изделий эзараш куб. метраш	30,8	100,6
ГІирсашка йола хьу хьозар — эзараш куб. м	34	76
Керт хьевза дьахна хьу »	21	105
Мебель — миллионаш сомаш	1,8	104
Кога гІирс — эзараш параш	311	102
Тийга яь хІамаш — миллионаш сомаш	8,5	119
Кондитерски хІамаш — тоннаш	1233	99,7
Макаронни хІамаш — тоннаш	916	88
Маьлха булкех йола хІамаш — эзараш тоннаш	16,6	100,8
Дулх (паччахьалкхен бедала ресурсашкара) — эзараш тоннаш	3,6	107
Маьршй-доакъаьвча дукха хІамаш — тоннаш	1387	119
Шенача шурех яь продукци — эзараш тоннаш	11,3	109
Дуьхьа хьтта — тоннаш	197	104
Жий — эзараш тоннаш	176	104

Промышленни предприятеша дІахо бахьъ производства технически боарам лакхбеш, механизаци автоматизаци еш, толамагІа йола технологи Іилман ларда тІа оІаштІехьбаькха къахьегаш юкъехухьаш.

Бурув леттача тІаьнкашта техкамаш лераш тохкама яьхача скважинашка бола миште бу хьожаш, оІашагІйотаьча обсадни турбанца скважиней къуедаш, алмазни осташа бола миште бу хьожаш хиннаб.

Технически прогресса хьалхаре дакъа яьхад рационализаторашка.

Цхьабакъда, хьалхарча квартале керда техника юкъехааьарха шолаш йиза кхоачашъяьн.

Республика промышленни предприятеша тІа-тІа шерагІа арахаш латт цхьалетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа лелаш социалистически яхь.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНИ.

12 апреле — космонавтика Ди

САГИ КОСМОСИ

20-гІа бІаьшере юкъе яхача хане а тамашерча хІамаех цец ца дуъла даьийлаф дуне. ХІьта а «Советски саг космосе» кІавчаьга хІаьхзаре кхы юдьацкха а Іилма-технически тамашо ца тохабаллийтача тайшара чІоагІа тохабаллийтар адама сакхетам, миллиардаш болча наьха дегаш сихагІа деттадаланза даьийтакхар.

Сенахуьа? Кхы, ца хоаш баьнна аьттув а нийча бар из. Дунеи прогресса беррагача лелаш, Советски Союза экономикана, Іилманна, культурана карагІдийнарашна кийбаь ма барий из. «Восток» яха кема урагІдахалехьа а «Спутник», «Луниик» яха дешаш дунена хІахаза ма кхийнадарий. ВІаштІехьа долча «саг космосе» яхача дешашка шоаш а, хетаргахьа, шоай кердалца саг цецдаьккха мича воагІар.

Вай бІаьшера юкъе яхача хане а болх беш ма дрий Циолковски цІеяц чакхьяна лаьрхІа тохкамий институташ, конструкторски бюрош, индустрие предприятеш. Цхьабакъда, цу хана а «саг космосе» яха формула, из Іилма ларда тІа, технически кхоачашъйолургболаш хиннаьле а, гиннеза яр.

1961 шера 12 апреле мара «саг космосе» яхача гипотезах бакъенца долаш йола «советски саг космосе» яха бакъдар хилар. Фантастически бокъъалдари вІашкалттачарча цу доазено, дукха а ха хьалха деза хиларга хьийкача цу дага доацаш хинача хІамо, тІоа сегача санна, енйрдобаьккхар наьха сакхетам. Цу деношка журналистий хоамашка а Іилмахой комментареш а цьежка хенайттар лаьрхІа из деллал дукха дола космонавтикана доагІаш гІулакх хоалача наха дийца цу хьакъехьа пар лийрхІараш. Уж цар лийрхІараш дешаш бІаргагу дерригача мехкий а континентий а халкъашта Гагарина турпалаллаш шоай гуяхьа хилар хоаленнара. Цу дийнахьа адамаш тамашийна хІамагІа, хьаькъал долашагІа, ина кхоачашагІа хинна дІаэттар. Вай цивилизаци, бІарча бІаь шера дІахьалхайоалаш, хогІаера.

Юрий Гагарин сигала урагІдахар космически ера карарерашара занана боарам бола этап яр. Цу 1961 шерашка а космосе «Восток-2» яхача кема тІа бІарча ди-бийса даьккхар Герман Титовс. ХІаьта 1962 шера дзха американски астронавташ а боалбедар «Меркурий» яхача кеманагІа орбитальни наькъагІа аха.

Дерриг а шорІ цу мара даьннадаь Юрий Гагарин дунена го баьццаь мекхача хана деш. Цу шкъагІа дукха космонавташ бахькаб космосе бахе; космосе дуйхе денаш-бийсаш а доахаш лела баьннаб, цар программаш дикка чоадханагІа йийраяь, кемаш-спутникаш шоаш а тодашагІа хинна дІаэттаь.

ХІаьта дІахо хургдар?

Космос караерзара хьакъехьа дола керттера тІалестамаш космически заман юхьанцарча шттиерреннехьа а къахьета даьйнаь. Сага космосе бола никъ бала — автоматически зонлаша. ВелгІаланна доагІа сагаш машинош шоай ролеш хІана духхьамха цхьа шин тайпара вІаший хийца хилар. ИсторегІарча масех а хана сага шийна за хоаш дола тайп-тайпара хІама за машенаш «Іоналаш» хьаьенна гІулакх. Шоаш тІабилла болх хьехарнехьа сихагІа а тихагІа а кхоачашбу автоматаш хІана а хьоаш литт. Масалаш дагабах вай программии управлени а йолаш йолча тайп-тайпарча станоший, вычислительни машиний болх. Космически наькъаш хар хинна а долаш а вола хІама на тихарош из чоалхане хьалаш долаш хиларош автоматашта тІадмаланза хадийтахар дуккхьашха Дунеах чакхдолара дехкар, хІаьта хІамарча хьаьра техника лакхача боараме хилара ю царна тІадика торе а хьалхьар. ТІахьожама-буссама (контрольно-измерительни) аппаратура кхоачашу ракетеи космически кемаи летчика-испытатела дехкараш. Іилмахоштй хьахлаь а хаь тІайтта йолхача хана теташ, огар, хоаш, Іахтакъанаш, автта кхыдар мел хуреха. Ракеташ тІехь спутникаш тІехь уйттаьча приборашка хьалийнад атмосфера лакхехьарча тІоаланнара а Лаьттан космически гонахьенашкара а физически хьалаш литтад. Цу зорлене а йиш хилийтай орбите лелача хана сага нийсдала йиш йолча кхоромий мах бе. Автоматий новкъосталца хьакхьачача информаци дикка боккхача боараме хувандалийтад Лаьттанна гонахьарча космически арешах вайна хоташ хинар.

ХІанз а беш латт автоматашка космоса бу тохкаш. ХІанзалехьа а «Космос» яхача серегІа бола ши бІаь сонгІа станци-спутник урагІхьахийтай СССР-е. Цу спутникашна иххьатарра нахьана Іоналеш латт атмосферера а гаргагІарча космосера а физически хьалаш. Цу серегІарча аппаратий цхьаболча модифицакаех шийла нийбу тІаьйрагІача хана хургдолча космически кемий тайп-тайпарча машенаштеи конструкцешта тохкаш дара а уж вІаштІехьъялара а. Космически кемий керттера бокъий проблемаш къестаю «Электрон» яхача станцейи «Протон» яхача еза-йоакхача спутникайи новкъосталца.

1966 шера лека советски, хІаьта цул тІехьагІа американски специалистий вІаштІехьдаьинаш космически аппаратураш кІаьдда Бетта тІа Іо бессалиттеи спутникаш Бетта гонахьарча орбита тІа йоахилтеи. Цо йиш хилийтай автоматий борта тІара ше морг кхы бола Бетта а цун «йистейий» а хьакъехьара информаци хьаэш.

1967 шера советски специалистийна теплаш бодлийтаж дика дІахьехкар космос тохкача автоматически устройстваех нийсла нисбаро йола боккхий торонаш. 18 октябре «Венера-4» яха планеташта юкъера станци духхьашха дІакхьачай миштай ца зоеча планета тІехенга. Астрономашка 200 шера телескопа цу гІолла хьаш доашха ца девпар ши сахьат кхоачашъ а доаш йолча хан чухьа днета хьинай станце приборий. ХІама дерригача дунен Іилмахошка долаш за Венера атмосфера «хьалтанна гонахьарчаь» физически хьалий хьакъехьара тІоаш лехаш хадара хоалаш. Кхы кІезигагІа лоархІаме доаца технически карагІдьинна хІана хилар «Космос-186»-и «Космос-188»-и яха орбитальни космически аппараташ автоматически вІашагІхетар. Цу экспериментос хьагучаьйсах Лаьттанна юхерча арене йоккхий орбитальни станцеш вІашагІйоахкара йола торонаш. Энаргхуле цу станцеш дІаеттнала йиш хургья керта блоках а. ХІана кхоачашъйолургдан аьнна хетащ хан дуккхача хана космосе хургйолча станцеш мухь кхухьача автоматически кемий новкъосталца хан-ханнахьа эшаш волдоачуш Іалаштьере станцей сотрудникаш хаьханнахьа хатшанза хувареи дехкар.

Дуккхача Іилмай новкалий хьапт долаш да дуккхача кхоа космосе хургйола орбитальни станцеш хьахар. Дукха за а астрономаш атмосферала арахьарча обсерваторешкарча балхага сатувсаш бола. Ди-бийсе хьетташ хувцалуш хиларах тийна уллаш хІама а доацаш чакхдаха йиш хургьа сигле зуанта. Цхьабакъда, эгара керттердар фуй аьлча, из да космически объекташ спектра дерригача доакъошка зе йиш хургхилар. Іилмана-практически [illegible] аьлча, геттара боккхача теркале хургдар атмосфера арахьа Маьлха. Лаьттан проблемана [illegible]. Хоаш ма дий дуккхача геофизически процессех доахка гІулакхаш Маьлха хІанарех тайнна доага. Атмосферал арахьа геттара боккхача маьлера Іалма информаци кхача йиш я йиттарта физикашца а биологашка а. Цу деррригача декхарех довцачарна хьадаглийна хІанааш хеталой таьшш а. Аь, автоматически станцеш-и хІанаеттьа а хьа на кхоачашъйий нийса нийх бах вергвоацаш йола Іилмай информаци, хІаьта дуккхача аппаратех дуккха практически гІулакхашта нийса шибу дукха ца а ма йий.

Цхьан ваьІора автоматически станцей новкъостлаца хьакхьачача информаца дикало-волош дукхало кІезигагІа, вокх ваьІора саг атмосфера арахьа ахийтар чоалхане а дикка дукха мах бодаш а хилароа космос караерзаьелга доладенначан юхьанцарча шерашка дола тьалхамна оттадаь [illegible] из: сага бу космически болх «хьакхьал долча» автоматашца йийта [illegible] йоацалий-хьогІ? «Космоса заман» юхьанцарча итт шера хиначан гІулакхий зем бакхаре йиха аьа боккъо а йолаш оаллатдивйт цу сехла доккхача гІулакхе техникаш сага хІаса къестар вІаьла а нийса кург ца хилар. Кхыметтел автоматически устройстваш тІа-тІа дикагІа тоалургхилар теркалдича а саг шера юкъарчал доацаш Дунен кІоаргал чу вахана варгвац гІаддайча а ер дзо хІама бахьан.

Пхьа-хала, кхыметтел эггара толамагІа йолча шоаш вІаштІехьъялача автоматаша а шоай балла программа хьалхача хоазонашка кхачаьлна хувшийлйта йиш я. Космически лабораторе борта тІа волча сага-тохкамхочун мара вІаштІехьдувргдац дага доацаш хулча процессийш хІамийн дуьзоадзиган доашхилан. Машина иза кхоачаргболача хоазонашка кхоачам эргашелача ситуацега хьежна программеи метадашеи алха экспериментатора мара хувцашлургьац. Цу тІа а пхьаьзола дага доаца хІамаш нийсдалча шийл бахьальагІа ахы доацаш дила йиш я кибернетика устройстване «хетачухга»-дилача де ца доагІашлар дегта дарбІар.

ШоалагІа — хала, дилладийтаргдан вай наьха хьаштдар аьха екха информаци, «дерзана бакъдараш», документальни фото-кинокадраш дикна ца Іехта. Саг гІерт шийна космически наькъа «чам» бевза, космос шийна «хоалийта», довзаш долча илле малхара, «ютара тІахьежа шийн Лаьттах бІаргтоха». Ца хоаш хинна хІама лаьар дагайовгІача 1961 [illegible] Іурра, Юрий Гагарина бехча наькъа дохдаьхьа хоашах [illegible] кхачарга хьеший [illegible] дуй хилинача хана, космосе кхьачача сага эттара хьалхара дешаш драп хилар: «Ма хоаз а да иттта!» Дагалаца оаш космонавтий хотаваь хиларий, карта дагаштари хьакъехьа мел чІоагІа хьалт доаш вІордабайтачи дола хаттараш. БІаргагуш ма ший космически нейзажаш шоаш йолча беса, творчески ювцаш хазарца оваарца вай мел боккха безаш ба, хьаш из. Эттара хьалхара «космически» сурта выставка вІаштІехьйикха йийзар ер. Вовзаш волча советски Іилмахочунга Георгий Покровски художникага — фантастага Андрей Соколовеи хьежна летчик-космонавт Алексей Леонов а пар цунах дакъа лоацаш. Наьах эттара хьалха космосе араваьнна дийнача Алексей Леонова бІаргагучара дийхкача суртага тІара яхаьча суртий сина тІехьаьнна чІоагІа ца маьлалъюлатаь хьоваш хила йиш яр хьашт дола художник — профессионала. Космосе бевашкаш шоаш ерш, нийсагІа аьлча, космонавта бІаргашца уж бІаргаго наьча горгашнара Москве ихарш дукха бар. ХІаьта, магахьа санна иштта ала йиш яле. Дуне шийхоташ художникаш ихачарга хьежаш а да. Долче, космосе ахар эмоциональни эстетически хьакъехьа а доархІаме да сага.

КхоалагІа-хале, — хІаьта из эгара керттера а да — саг атмосферал арахьа лела вале вай цивилизаци керда. Лаьттал араьа догІавахара заман юхьаг мара яц, хІаьта из геттара шийн ханнахьа йолаенна а я. Из хьажхе а бІаьшерен юхьанца хоаш хиллад Константин Циолковскена. Из тешаш хинав «сага кІоаззиг-кІоазига ше эфира шийна чуІе моттигаш хьеаргхиларах. Цар Маьлха го вергба, хІаьта наькха бІаьхел миллиардашаза алсам а дарга». Циолковски безгалдахар: «Лаьтта хиланза халий, цо Маьлха системен цун планеташ йоан сага низ кхачар дІадевршадаран вІаштІехьдакхарах йола ма гІертта ма ихилдара, безаш махкилара».

Из лаьякьа дувцар лешарпа хувцалденна моллагІа вале а волча лешашо ала ма, хьалагІа Лаьттана шийна тІа пхьаьлхе а яь. цул тІехьагІа лолахе лехар космически арешка караерзадерга, аьнна. ХІаьта а, пхьаьлле, космоса ихачаро хІанзаехьа а новкъостал из дой вай духхьаш лаьттара гІулакхаш (бурзаш, метеорологи, навигаци, Іалама рузаш тоацаш лехира) вІаштІехьдахара. хІаьта дІахорча хана вай планета арайоахаш тоалра торонаш боарам белцаш чІоагІа дегІа а йоагІаргья. Аь, космос-м кхоачалургбоаца энергеи безалеи хьаст ма бий. ХІаьта, шоалагІа-хале, кхачара ди хиц а дойтаьш, тахана чан йоахха е сага боккъе а ма. ТІакха адамий общества кхачара ди космос караерзаяргцеи цунах нийла кІбарцеи дуваденна дерга шеча йоацаш а ма дий.

Космосе хІанз а тІагІоташ бац латт. Автоматически зондаш тІа-тІа кІоаргагІа космосе чуухаш латт. Тешаш бола ала йиш йолаш да цу мара кхы боацача Юрий Гагарина бахча наькъе дІиболайтъ Арен чура Сага балх сихбенна догІауххаргхилар. ХьатІакхоачаргья автоматашта тІехьа сага ког Бетта, тІаккха Маьлха система планетий тІехенаш тІа Іоловзаргбола ха. Цунна бола тешам ба космически экспериментаци Іилман тоххамаши. Советски Союзаи Америка ВІашагІкхьййттача Штаташтеи тІехха хІана парна юкъе дакъа лулш кхьача меккаша а.

Борис ПШЕНИЧНЕР,
СССР Іилмай Академе Евриговзин астрономо - геодезически общества боккъалдола член.

(АПН).

СУРТА ТІА: космоса турпалий аллея Москве.
Н. Грановско сурт. ТАСС Фотохроника.

МОСКВА. РСФСР художникий Союза выставочни зале хьалйиллай летчика-космонавта Леонов Алексеяи, художника-фантаста Соколов Андрея балхий художествени выставка.

СУРТА ТІА: «Бутт, вешта Іохайна хьаьтарча минутешка» — Леонов Алексея картина.

ТАСС Фотохроника.

КАЛУГА. ХІара дешаш дукха мах хул К. Э. Циолковски цІерагІча космонавтика музее. [illegible]

СУРТА ТІА: Музеи цхьан зала чу.

Н. Акимова сурт.
ТАСС фотохроника.

Баьцадаарий бешамашка

Хьалха дІанхача шерашка хинача тайпара доалаш укх шера дукхагІа баьцадаараш (кабуц, нарсаш, помидораш) кхеде лаьрхІад Сунженски района боахалий. Цу гІулакха тІакъахьегаш хоша. Цу гІулакха тепличаши парникаши хьалъвьй района хьалха латтача боахамашка: Ленина, XIX-ча партсъезда цІерагІча, «Путь к коммунизму», «Победа» яхача колхозашка. Дукха ха йоацаш «Путь к коммунизму» яхача колхозе хьалхьа кхеъ теплица, хІаьча серга а укхаза хьалъе лерхІараш нийс я.

«Красная Армия» яхача колхоза баьцадаараш кхедераша ши хеннадар укх шера паччахьалкхенга 1536 тонн баьцадаараш дохка, цу даькъе 75 центнер хьалйка хьахула нарсаши помидораши. Дика къахьегаш хьабоагІа Р. Лебедева, Н. Горохова. Дерригахьтта дика кийчдаь, чуденийташ хий дилладь.

Иштта дика къахьегаш хьабоагІа XIX-ча партсъезда цІерагІча колхоза баьцадаараш кхедераш а. Цар дош деннад паччахьалкхенга 2900 тонн из маьхера культура йоахка, хІаьта из дІадахача шера онкачу итт тонн дукхагІа а я.

Агротехника бокъонашка хьежа шоай ле мел хеинф дешаш ба баьцадаараш кхедераш дІайийначa хІамашта лазараш ца хилийтара.

ПхьоалагІа шоай тІакхоачаш хьаргья хьалхара нарсаш.

С. КОРАБЛИНОВ.

Цхьана яь советско-ирански коммюнике

Машар безача кхыча паччахьалкхенашца цхьанa дунен халкъашта юкъера кхоалхаш кІаьдбе, массане юкъара машар чІоагІбе, тайп-тайпара социальни системаш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш кхоачашъе кийча хилар хьакхайкалу СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгина Ирански йихьача визитаца дувзаденна цхьана оттаьча Советско-ирански коммюнике тІа.

Тергарча Малхбоаленера хьал кхерамеча оагІорахьа ардена хилар теркал а деш, йоах дІахо коммюнике тІа, оагІонаша къаьстта белгалъяьккхад, цу районерча еррйача паччахьалкхенийн нарсІатеи кхычарех тайша хІама доацаши, дита коловниальни порядкаши шоай аллиаш лоаттае безам балаш долча арабийн хьарча кхий оагІонтахьара цхьаьккха тайна низ ца беш юкъе ца гІертаьи догІоахь торонаш хилалаза ерга хилар. ОагІонаша хьакхайкадир машар безача кхыча паччахьалкхенашца цхьана 1964 шера 22 ноябре ООН Кхерамзлен Совета резолюци кхы тІехьа ца теттам кхоачашъелга вІаштІехьдаккха чІоагІа лаьрхІа шоаш хилар. Кертера дехар, белгалдоакх коммюнике тІа, — цо ца дІаливбиача Іарбий территорешкара израильски бІухий арадоахилга.

ОагІонаша хьакхайкадаь Вьетнаме тІом дІахо лаьттабеш хиларов дерригача дунен тІарча машара гІулакха ца тІакхехаьа кхерамео шоашка сагото кхоачаьш хилар. Цар бакъду вьетнамски доши 1954 шерарча Женевски соглашенейн шийн кхел шийн гІулакхашта цхьанна а тайпара кхыча мехкашкахьара юкъегІертилга доацаш шийгтара къестара йолча вьетнамски халкъа боккъо лархІареш ларда тІа къоастице дезаш хилара шоаш ролса хилар.

Шакхе а оагІув хоамдоа боалли тІехьа дьекай, белгалдоакх коммюнике тІа, [illegible] шийн еригача формашкеи белгалонашкеи пІехьаь дІахкхара. Цар хьакхайкадир кертамукьале бахьан доацаш, политически экономически гІулакхашта кхычарех тайша хІама доацаш хилар дукха къовсам лоаттабеш долла халкъашна шоаш хьалдоахаш хилар.

ОагІонаша хьакхайкадир советско-ирански гІулакхаш аьттув болча оагІорахьа детІаухаш хилар шоашта дика хетадеь. Цар хьакхайкадир СССР-аи Иранаи юкъера политически, экономически, культурни гІулакхаш дІахо а догІакхувла чІоагІа лаьрхІа шоаш хилар. Уж гІулакхаш догІакхуваари дІахо чІоагІдари советскии иранскии халкъий хьаштаьта, цар кхерамзлен хьаштаьта нийсхеттара да.

СССР Лакхехьарча Совета Президиуми Советски правительстваи тІадиллдарах СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгина цун сийлаьлга Ирана Шахиншахага Мохаммед Реза Пехлевига дІадайтар шахиншахийна цхьана официальни визитаца из Советски Союзе вехаш хилар. Из предложени дІатІайийцар. Визит хургйола хІ дІахо белгалйоаккхаргья.

СССР Министрий Совета Председатель Ирана вахаь хилар, белгалдоакх коммюнике тІа, советско-ирански дика йовлахоа дола гІулакхаш дІахо шердарга а вІаши юкъера тешами дІа-хьа дунцар кхетадари чІоагІдарга а бодача новкъа гІолла баькха керда тІа хилар, хІаьта из боккъонца Советски Союзеи Иранеи халкъий хьаштаьта а дерригача дунен тІарча машара гІулакха а нийсхеттара да.

«СЕРДАЛО»
3-гІа агІ. 11 апрель 1968 шу.

КУЛЬТУРА БОЛХЛОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНИ

Самардийнахьа М. Ю. Лермонтовн цIерагIча драматически театре хилар культура болхлой республикански совещани. Цига бар библиотекараш, клубай заведующеш, художественни самодеятельносте дакъа лоцураш, творчески союзий, театрай, филармоне викалаш.

Совещани хьайийллар Нохч-ГIалгIIай АССР-а Министрий Совета председателе М. Г. Гайрбекова.

«В. И. Ленин вачь 100 шу дуза чу денна кийчо яра культура учреждениита хьалхашка латта декхараш» аьлла яр республика Министрий Совета председатела заместитель Л. Б. Гудантовас дь доклад.

Доклад юкъача дакъа лаьцар Шелковской района Дубовски станица культура ЦIен директора И. И. Кочеткова, художникий союза правлене председателе И. Д. Векичева, культура памятникаш лорадара республикански общества правлене председателе В. Б. Виноградова, М. Ю. Лермонтова цIерагIча оросий драматически театра керттерча режиссера Е. Н. Красницке, Советски райисполкома председатела заместитела Д. Г. Тепсаева, МалгIабикерча берий библиотека заведующа М. С. Пущинас, Грозненски района «Советская Россия» лхача колхоза председатела Ш. А. Абдулсаламова, Нохч-ГIалгIIай просвещение министра М. У. Умарова, Урус-Мартана районь «Красноармейский» совхоза директора И. Ф. Павловске, комсомола Грозненски горкома секретара Х. М. Гезелиева, республикански халкъа творчества ЦIен директора А. Х. Хамидова, парте Ачхой-Мартана райкома секретара Б. К. Чагаева.

Совещане къамаьл дир парте Нохч-ГIалгIIай обкома секретаре Х. Х. Бокова.

Республика культура берригача болхлошка дола кхайкарах тIайийцар совещане.

НОХЧ-ГIАЛГIIАЙ АССР КУЛЬТУРА БОЛХЛОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Хьа новкъостий!

Республика къахьегамхоша вай мехка дуккхача къонех латтача халкъий вежарашна болчь дезала юкъе Советски Союз Коммунистически парте кулгалца парте XXIII-ча съезде коммунизм хьалхьара хьакъехьа тьаллашна оттадаь декхараш кхочушдар дукха къовсам лоаттабу.

Советски Iаьдал оттача 50 шера Нохч-ГIалгIIайчен промышленни продукце объем 75-за дукхагIа хинпай. ЧIоагIа дегIаена социалистически производство а хинна дIаэттаб юртбоахам. Культурни революци чакхъьаккхай вай республике. Эрсий, нохчий, гIалгIIай метташка 42 газети журнали арахец, барэI бIаь эзар экземпляр а йолаш 150 цIи йола книжка кепатах. Республике йолх беш да кхоъ профессиональни театр, пачхьалкхан филармони, илли халхарей ансамбль, книжни издательство, пхиъ музей, 618 киноустановка, 3850 эзар экземпляр книжкий фонд йола 357 библиотека.

Республика къахьегамхой тоъ а хIара денна телевизиони передачашка хьежа, радиога ладугIа. Сарра-сарахьа хьаьллалу 344 культура цIенойн клубайн наIараш. Шоай творчество дегIайоахаш тоаю республика писателаша, художникаша, музыканташа, журналисташа. Нохч-ГIалгIIайчен социалистически художественни культура дегIалр, халкъа творчество тоалар къахьегам хьаьккхар художественни самодеятельносте хиннача хьалхарапа.

Советски Iаьдала 50 шу дизара

хетабаь болкха болх баьб вай республика культурно-просветительни учрежденешна. Искусстваи культуран учреждений болха хьахинай дукха керда формаш.

Сийлахь-йоккхача юбилей дезоткха Iоаль опыт оIашагIтохара тIахьех республикански культура болхлой совещане культура, литература, искусства болхлой, хIаьта шоай болха юкъе нийсалу, кхоачамбоацараш тахка а текха, дакъа толамаш кхы дIахо чIоагIдара клубай, культура цIеной, дворецций, библиотекай, музей, театрий, кино, филармоне, иллеи халхарей ансамбла, творчески союзий, радиои телевиденеи, газетийи журналийи редакцей, книжни тикай болха чулоацами цуи формашш кхы дIахо тоаяра декхараш а оттаду царна хьалхашка.

Дакъа политически кхетам болашии къахьегамца коммунистически гIулакхаш долашии къахьегамхой хьалкхебар, халкъа болхан дегIабоалабара ше шера план ханал хьалха кхоачашъярах сийлахь-вокха Ленин вачь 100 шу дизара сийлена пакъалахарах болхлой, колхозхой, интеллигенции эсплагIаьлккхар керттера декхар а хиннд дIаоттадеза республика культуран искусстван учрежденей болха юкъе.

Чакхйоахача шеренцхонай идейно-художественни боарам лакхбар, дIаьхача замах юкъедисача вочо гIулакхашта духьал, дьнах тешарий хармаьхьарча уйлашка, буржуазни идеологе вочо гIулакхашца къовсам лоаттабар культуран искусстван болхлой доархIаметIа дола декхар да.

Советски саг духовно оIаххий ве, коммунистически общества идеални вай халкъе тIемен таханарча къахьегама кхеталоши традицеш лесте, советски саг вай цIаькха машар хила йиш йоацача а вайна хийра йолча а идеологена духьал волаш хьалкхеве декхарийна ба культуран искусстван болхлой.

Советски интеллигенции цхьанцабола викалаш харнахьа баха гIертош империалисти хилар гуча а доалаш 1968-ча шера 28-ча марта КПСС Московски городской конференце ше къамаьл деш Л. И. Брежнева аьлар: «Массанена а дIахоаьлд, еррига советски интеллигенци санна, культура искусстван болхлой дахи ший халкъаьа, В. И. Ленина партеца хилар а, хIана болча а, кхы тIехь хургболга аз. Марксизма-ленинизма вай нуьтIаьа хилара, коммунизм хьаьлара вай лоархIамах дакъа мах ба цо даь къамаьл.

Бахача вахьа духовни хьалхаш кхоачашдара, цар культура лакхъяра, республика болашек политически декхараш кхоачашдеча цар лоаца дакъа ласандакх. Бара тIаберзабаь бола культурнопросветительни учреждений, кино, театрой, филармоне, иллеи халхарей ансамбла, творчески союзий, кенайоазой, радиои телевиденей болх ергабаьккха тоабар тIадожадыд XII-ча областной партийни конференце. Республика къахьегамхой культурни боарам лакхбара, Советски керда обрядаш одмалаши шерра цар вахара юкъехуьлара гIо деш йола художественни самодеятельность кхы дIахо а дегIабоалара, цох массени искусство яра къаьстта терко йир областной конференце.

Болхлойн гIулакхера наши кIирал ише дийнахьа балх а беш пиш дийнахьа салоIаш хилара дукъадена вайна хьалхашта керда декхараш этта. ХIара советски саг массе сагIоракьа дегIаболаяра искусства дерзоаш, мукъа мел йола ха кхетамча дIахьоргIоаяш оIашуIевьбаькха беза шоай болх культурни искусства учрежденеша.

Республика промышленностене культурни гIулакх дар; областной партийни конференца культура болхлошка хьалхайнна оттадаь декхараш сийлена кхоачашдара тIахьех республикански совещане.

Социалистически культура айар деррига халкъа гIулакх да, цудухьа советски, профсоюзни, комсомольски организацешка, боахамий кулгалхоша, республика еррига а общественность шоай деррига ниьцан оIашагIтоха деза культурни гIаьлон дукхагIен сихагIен хьалъяра, къахьегамхой а балхча вахьа а самодеятельности хьинолы дешна дегIахуьлара, болхлой посемаш, городаш, юрташ тоаьрах галошии хоаьараш, Iаьзы лоражара, социалистически общежите бегъьнаш тоаха ца яра, керттIа парадое хиллайтара, вай общества дерригача вахара культура лакхъяра.

Совещане дакъа лоцараш парте областной комитето деш лу коммунизм хьалъяра сийлаькхдешхача гIулакха шоай знанешш низаши кхо а ца деш культураи искусстван болхлошка кхы дIахо а шоай декхараш сийлена кхоачашдеш.

ТIайийнай 9 апреле 1968 шера культура болхлой республикански совещане.

Барокамера чу тохкам беш...

СССР-а летчик-космонавт Леонов Алексей Архипович барокамера чу тохкам беча хана кислородни маска йоацаш ва, 5000 метр лакхача мел эше хьалаш да цу чу. Милтнад хьа хьал аьнна лоро даьча хаттара цо эли лу: «тIех дика!».

В. Чередниченкон суръ.
ТАСС фотохроника.

Балхах чуийннай агитбригада

Чуйнна бола бу хе хьаьттай Шелковской района культура ЦIенойн клубийн агитбригадашта. Массе а бригаде, ферме, кхашкарча стане, хIаьта ишта жа Iуй болча а хила еза цар.

ХIана йоачаш а йоаша, хеза лебош латт, хIаьта кхашкара бIаьстан балхаш малула сихагIа чакхдаха дьерхIа юрта боахамi болхлой кхашка ара а баьхнаб. Цхьабакъда, уж цига цхьаь бац. Каст-каста уж болча хул культура болхлой а агитбригада, кинопередвижка а тIехьа, иза йоацш автоклуб а.

Юкъьанна хена болх дика дIабадабаьб Каргалински культура ЦIен агитбригада. Цуна кулгалдеш во клуба директор В. Ф. Башков, художественни кулгалхо — А. Ф. Голикова. Агитбригада тематически программа кийчъяй, хIаьта кхаь бетта чухьа концерташца «Красный пахарь» лхачен Менжински цIерагIчен колхозий еррига бригадаш Iаланаьа кхийнад цуи. Цуи ва ший лектор, беседчик, гойтара агитаци оIаштIехьйоахар.

Ше дIа мел хьачача производствени участко «Къахьегама лисящ» арайоах агитбригада. Агитбригада доакъашхоша цIеча уголокашка чакхдоах «СалаIарен сакъердарен сахьат», хIаьта колхозхой цига чIоагIа са парглатдаьле салоIаш, халхараш деш, иллеш лоахаш а хул.

ХIара бетта 3—4-ча юрта боахама къахьегамхой болча кхе чакхйоах агитбригада, хIаьта из дIа мел кхаьчача пах цуннa чIоагIа раьза а хул.

И. БЕРЛИЗЕВ,
Нохч-ГIалгIIай АССР культура министерства омоахагIелаш инспектор.

МОСКВА. «Красный пролетарий» лхача заводо укх шера вай бетта серегIа хьаe йолалургья «1Д-282» лза дукха шпинделаш йола керда токарни автомат. Шийн хьалхагIарчарел, шерра юкъейиттьа гидравлика хилар бахьан, лелае атта хиларца оггIа а керда станок. Станок машина оIаштIехьаькха йолалийтар аттача дагахах, обработка ниьса яр лакхденнад.

Керда станок шерра юкъегIерзьа автотракторни промышленносте.

Сурта тIа: слесараш Борис Филиппов Анатолий Бровкини (аьрдехьарвар) опытни партех йола станок оIаштIехьйоакхаш боахк.

В. Будана сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ЮСТИЦЕ МИНИСТЕРСТВО БЕХКАЗА ЮВЛ

ДОКТОРА СПОКА СИЙ АЙЛУШ ЛАТТ, ХIАЬТА СУДАХОЙ ЮХАБОАЛАШ БАЦ

Доктор Спокаи Вьетнамера американски тIема духьала протест ер болча цун уйлан тIа латтарий группанен тIакхувш хилара США а деррига дуцен тIа а протеста кердачалгIа хьовлай. Хоьш маьарра, Венджамин Спок, писатель Митчел Гудман, Iилмахо Маркус Раскин, священник Уильям Коффин, студент Майкл Фербер бехке баьб Вьетнаме тIом бе дохийтача эскаре тIахьехара духьалберзабаь «барт оIашагIболларах». Уж ишта бехке бора цу тIем тIа баха ца тугача къонача американашта новкъостал дарах а. Американски Феникс Спокаи тIема духьаларча вокх виъ деятелаи духьала гIоттаь процесс законагIа йоацаш кхетамагIа йоацаш хилар гучаьхьа да. Судага гIолла тIаккхулга дIахо дахьар ше дIадехара бахьаншта духтIаносаккхаш заявленге лиза лаьнзар США юстице министерство общественни мнене шоагIа.

Январь бутт боаш Бостоне цхьаре суде доа дийшачул тIехьагIа бостонски судага петици елар Спокен цуи уйлан тIа латтарашен шоашта тIабена бехк корта йоацаш хиларах шоашта духьала гIоттаь «дош» сопадела дIадехаш. США-с Вьетнаме лоаттабу тIом законагIа бац, йоахар петице тIа, хIаьта кхы эскаре нах тIахьехкага дIадехар конституцена духьала да. ТIема духьаларча болаха деятелаша хьаьххайкадаьд, шоаш хьар бакъдара эшшаи дола документаш тIадз кийча за шоаш аьнна.

Хоьш маьарра, адвокатий Американски ассоциаце ший къаьсттача заявлене тIа законагIа боацаш доархIаб США-с лоаттабу тIом. ХIаьта Вьетнамерча американски политика дахьаерча юристий комитето белгалдаьккхар, шоаш машарен гуманизмаи идеалаш бахьан делаш лоаттабу къовсам наха сий деш хилар. Комитето хьахьокх, США Вьетнаме юкъегIертара ООН-а Устав, 1954 шерара Женевски соглашене, США конституци телхадеш хилар.

Вьетнамера США агрессиви гIулакхаш бехказдаха гIерт юстице министерство бостонски судага ше яхьийтача меморандума тIа СЕАТО договора Тонкински оалаш йола резолюцин кертагIа а йоалаш. Цхьабакъда, хоьш маьарра, СЕАТО Къулба-Малхбоален Азера американски влияни чIоагIъяр духьа дуцен цу районе оIашагIъелла агрессиви тIема блок я. ХIаьта 1964 шера августе бетта Тонкински заливе американски цин эсминацаца даь хинначул тIехьагIа тIайийдача «тонкински резолюцех» дакъа аьлча, цу довнна юкъе дакъа лоацаш хиннача цхьаболча американцашта деча тешалагIа, Вьетнамерча тIема шерра эскалаци яра бахьан даккхар духьа моттийта хьахьекха яр.

Мехкарча хьалха даьца США Коммунистически парте дукха ха йоацаш аьча заявлене боъоцца ше маьарра доаш Америкера хIанцара политически хьал:

«Вьетнамерча тIем тIа кетало лекха е американски халкъ цу тIемагахьа дакхха денал йоацаш, гражданаски тIом хьатгача хана деша хьа мел хиннарел йоккхагIа йолча вай мехкарча кризиса мел дагна а кхетаме жопаш дала хьакъхьал доацаш йиса, мехкий доадаш из беддабеш йола тIема-промышленни комплексе тIа-тIа дукхагIа репрессешка кхувла яьнней. «Цунна цхьана, доктор Спокаи цун сорттаккхой тIакхувш йола американски радикаш хьо боаш а юкъагIоца правительства политически ниьъ хьагучабоакхаш болча, «башха-дивача питерка» чемий протеста оалаш тоIае.

ТIема духьала бараьта еча суде Къулба-Малхбоален Азера американски политика юридически бехке ярга кхоачаве тарлуш хиларах кхераш йолча юстице министерства тайн-тайнарча бахьанех тIехьалоах судейни процесс чакхйоаккхилга. Юкъедьккхай юридически хIинда. Доктор Спока защита еха дIадехар тIа из эшаш дитад США судебни Iаьдалша. Цар шоай вив кхоачаш мел дар лу США тIом бIехен зуламен хиларах дола дош гуччахьа дувцилга а хинна процесс дIа ца еттийта гIерташ. Ший меморандума тIа юстице министерства бакъду. Вьетнамерча тIемахи цига американски бIуньаш заьхийтарахи дола дош юридически а доацаш, «политически» хилара а цудухьа президентен конгрессен компетенцена юкъедоагIаьши суде дувца ца доагIаш хилар а.

Доктора Спока а Вьетнамерча США агрессена духьаларча болаш вокх виъ активиста а галоакхь Американски цун довзонел арахьарчен прогрессивни общественни политически деятелаша, шоашара тIехьалаттача дуккхачар.

Г. ВАЧНАДЗЕ.
(АПН).

* * *

СССР медицински Iилмай Академе президент профессор В. Тимаков кертe волча советски медикий группо телеграмма яхьийтай доктора Бенджамин Спокага. Советски Iилмахоша дIаххайкаьаьд Вьетнамерча тIема духьала ший протеста ваз гуччахьа айьлча американски лоро къонахчаа долкш лоттайеча къовсамца шоай солидарность хилар. «ЧIоагIа уйла тIаьхийта хургьа оаха хьова тIаьххувранта оць деш а хIаьта хьа сий дуцен тIарча беррнгача тешамеча наха хьалхашка жакалех а йола Востенера процесс», — йоах телеграмма тIа.

(АПН).

ГДР СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КОНСТИТУЦИ ЧIОАГIЛУШ ДА

БЕРЛИН, 9 апрель. (ТАСС). ГДР Пачхьалкхен совета председатела Вальтер Ульбрихта массанена а хозаш салхан махага оIакхайкадир укх шера 6 апреле дерригача халкъо голосовани а ць тIайийца ГДР социалистически конституци, хьахьйра 1968 шера 9 апреле денз из чIоагIлуш хилар. Цига ГДР Пачхьалкхен совета здание республика кулгалдеш деятелаш а болаш хиннача торжественни пачхьалкхен акте къамаьл дир Вальтер Ульбрихта.

Дерригача халкъа голосования чакхъяккхара гIулакхашта йолча централъни комиссе председатела Г. Хоманна ГДР Пачхьалкхен совете председательга хоам бир социалистически конституце проектах лаьна дерригача халкъе деча голосование делаималы тIеккхьарча итогех.

ЧССР КЕРДА ПРАВИТЕЛЬСТВО ОIАШАГЪЕЛЛАЙ

ПРАГА, 9 апрель. (ТАСС). ЧТК агентства беча хоамах, ЧССР президента Л. Свободас салхан тIайийцар ЧССР керда правительство оIашагIъелла тIадилла вола къамин сийрене депутат О. Черник.

О. Черника ЧССР президентага дIаелар Къамаи фронта Центральни Комитето айнна могаьлаш йола кердача правительство состава хьакъехьара предложене.

Даьлча тIехьагIа ЧССР президента Л. Свободас тIайийцар правительства председатель хиннa И. Ленарт керте а волаш бола отставке йоаха правительства членаш, кердa берзаа аьлар из Чехословаке социализм хьалъеча цар гIулакхаш дерах.

ТIехьагIа официально хьакхайкадир. ЧССР президента Чехословакия Социалистически Республика керда правительство хьажаль хилар. Правительства председатель — Олдржих Черник.

* УЛАН-БАТОР тахан. «Баян-гол» яха керда комфортабельни гостиница хьайийлай дукха ха йоацаш монгольски столицана юкъерча Ленина проспектагIа.

Монцаме — ТАСС сурт.

ДИКА ДIАДОЛАДАЬ ГIУЛАКХ

Назрани районерча «Экажевский» юкъерча школе оIашагIъяллай революционни а тIема а сийлен музей. ХIана укх сакьато дукха бац кружока членаш, деррига цхьайита саг ва уж. Цхьабакъда цар дукха болх баьб нагахьа маранийе ца душ дола суртеш, документаш лохаш. Нохч-ГIалгIIайчена советски Iаьдал оттадара, вай мехка коммунизм хьалъяра къахьегамхоша лоаттабаь турпала къовсам гойташ дола кхо бIаь сонгIа сурт гулдаьд цар. Цецаш тIа хьалдийта доалх С. Орджоникидзе, С. Кирова, Н. Гикало, А. Шерипова, М. Нальгиева, Ю. Албогачиева, З. Яндиева, революционни тIемашка дакъа лоацаш хиннача кхы дукхачар портреташ.

ТIема сийлен стенда тIа доаш Сийлахь-боккхача Даймехка тIема тIа дакъа лоацаш хиннача турпалий турпалий портреташ, вахтъа наха гуш да Iаьхе бахьан долаш байнача вай мехкахой Нурадилов Ханпаший а кхыбарий а портреташ.

ШоагIа хоаа детташ да музей оIашагIйоллара гIулакх школьникашта шоаш дIадолазаь хилар. Из хIадолазаьраш ба Печоева Фаризат, Хамхоев Беслан, Антошкеов Мактарин, Антошкеов Ашот.

Следопыташ кийчьуш ба Нохч-ГIалгIIайчен культура а искусство а дегIаяраш стенд оIашагIйоаш. ХIанзе а карна кераьа Нохч-ГIалгIIай йоазуа а литература а кхеахача Мальсагов Заурбека, Ведзижев Тембота, Ведуев Саида портреташ. ХIанз вай яздархой, поэтий а писателий а портреташ гулдеш ба уж.

Экажкъонгий-Юрт ший граждански тIема истори долаш я. Следопыташ дерхIе Советий Iаьдал отталеш шоай юртарча наха лоаттабьча къовсамах лаьца къаьмача партизанашта дагалоаIараш гулй.

Музей болх оIаштIехьбоаккхача дешарашта доккха новкъостал ду хьехархоша Мальсагов М. А., И. И. Дика дIадоладаь гIулакх чIоагIа хьалхоацаш да школа директор вол. Сакалов. Бакъда музея эшаш новкъостал де йиш йолаш я краеведчески музей а педагогически институт а.

Кхуна йоагIача тIехьенна советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи кхетам баладара бакъхача доархIане ба музей доакъошхоша бу болх. Экажевски школо дIадолабьар хьаллаца хоагIаш да.

Т. МАЛЬСАГОВА.
Нохч-ГIалгIIай пединститута доцент.

БИЪ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинар кхе ца деш къахьег «Октябрьнефть» ННУ кIоарга буруаьттача контора лаьттан чехаш техкараш. 7-гIа апрель хьатIакхоачаш, биъ бетта планах лаьрхIачул совгIа теха буруш 417 метр я. Уж къахьегама тешаш кхы а лакхъеш къадьог контора буруалеттараша укх бетта а. Хьалхарча кIиран теха буруш 534 метр я. Из хул планах лаьрхIачул дукха дукхагIа. Социалистически хьаьа хьалха латт Исмаилов Саiиди Гелисханов Iалаудинин керте латтача участкай бурудеттараш.

Б. ШОТМАГРИЕВ.

КАЗАХСТАНЕРА ДОШУВ

Дукха ха йоацаш геологаша тахна а текха, лаьрхIай город Кокчетавагара дукха гаьна йоацаш йолча геттара йоккхача дошув доалача Васильковски моттигере запасаш. «Казахстанская правда» яхача газето хьахойташ махкаллара, уллаза дошув доалла рудаш кхо бIаь метрга кхоачаш кIоаргга йолаш хилар дийцад. Ялача скважинаша бакъьу лаьттана кIоаргагIа Iоччу ше уха рудах доалла дошув кIезигагIа а доаш, дуккагIа хила вег аьнна дерхIаш хиннар.

Пучальхача запасашка дихкача, Васильковски дошув доалла моттиг дIаийна дошув доалача Казахстански Iаьхийча Вакырчин яхача рудникал тIех хила мега я. Васильковка уллаз тIо-накъашта а машинашта а гаьна йоацача нах бахаш йолча моттиге. Цига тIайихьай лаьхавольтни электропередачай лини. Цо таро хуьлийтаргья дошув доахилга доаццача юкъагIа оIаштIехьлаккха.

ТIеххьарча денешка цхьацха а керла хоам кхаьчаб: Жолымбетски экспедицена город Шучинскагара дукха гаьна йоацаш гучаьннай перспективни йола дошо руда доалла моттиг.

Иосиф МАЛЯР,
АПН корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республикан гIолла Грозни йолчи а йоацаш хувцалуш мархаш хургья, цьулба - малхбузехьара хьарча гIелхаьа а болаш, тIоаьха чIоагIа а хьоахаш муьх хургIа, республикан гIолла 17—22 градуси Грозне 19—21 градуси йовхал хургья. 12-ча 13-ча апреле бийсашка цхьацдолча гIора а а мог.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина уложа, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-39-11; белхахоча секретара—3-34-38; партейни вахаран, культуран, промышленносте отделаш—3-42-30; юрта боахамаи письмоийн отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства-типографи. Революцие проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ00046. Заказ № 1690.